

Adresa: Ulica grada Vukovara 78, HR 10000 Zagreb; Tel. + 385 1 640 8100

KOMUNIKACIJSKA PODLOGA

Izravna plaćanja 2023-2027: Osnovna potpora dohotku i mehanizmi za pravedniju raspodjelu i efikasnije usmjeravanje osnovne potpore dohotku

OSNOVNA POTPORA DOHOTKU

Intervencije u okviru izravnih plaćanja u ZPP Strateškom planu Republike Hrvatske za razdoblje 2023-2027:

- **Proizvodno nevezane potpore:**
 - Osnovna potpora dohotku za održivost (38% financijske omotnice)
 - Preraspodijeljena potpora dohotku (20% financijske omotnice)
 - Plaćanje za mlade poljoprivrednike (2% financijske omotnice)
 - Eko-sheme (25% financijske omotnice)
- **Proizvodno vezane potpore** (15% financijske omotnice)

Godišnja financijska omotnica za izravna plaćanja iznosi 374,4 milijuna €, od čega omotnica za osnovnu potporu dohotku za održivost 142,3 milijuna eura.

Osnovna potpora dohotku za održivost može se za razdoblje od 2023. dodjeljivati na temelju:

- prijavljene prihvatljive površine poljoprivrednog zemljišta ili
- dodijeljenih prava na plaćanja za prihvatljivo poljoprivredno zemljište

U slučaju da se osnovna potpora dohotku temelji na pravima na plaćanja u 2023. godini izračunava se nova vrijednost prava koja su poljoprivrednici imali u 2022. godini i koja će u 2023. aktivirati prijavljenim površinama poljoprivrednog zemljišta. Jedinična vrijednost prava na plaćanja utvrđuje se proporcionalno udjelu vrijednosti svakog prava na plaćanja iz 2022. godine, zajedno s pripadajućom vrijednosti zelenog plaćanja, u vrijednosti financijske omotnice za osnovnu potporu dohotku u 2023. godini.

S obzirom da vrijednosti prava na plaćanja u Hrvatskoj u razdoblju od 2015. godine nisu dostigle jednaku vrijednost do 2022. godine, u novom razdoblju potrebno je osigurati da se vrijednosti svih prava na plaćanje najkasnije u 2026. godini približe prosječnoj vrijednosti prava kroz primjenu konvergencije.

Predloženim pristupom najkasnije u 2026. godini sva prava na plaćanja moraju doseći vrijednost od najmanje 85% planiranog prosječnog jediničnog iznosa prava na plaćanja utvrđenog za 2026. godinu. Pri tome se i nadalje zadržavaju različite vrijednosti prava na plaćanja.

Konvergenciju je međutim moguće provesti i na način da se prava na plaćanja izjednače 100% u 2026. godini ili jednoj od ranijih godina.

Za dodjelu novih prava na plaćanja za novo prijavljene poljoprivredne površine uspostavlja se nacionalna rezerva prava na plaćanja već od 2023. godine.

Različite vrijednosti prava na plaćanja poljoprivrednika u tekućem programskom razdoblju proizlaze iz 2013. godine kada su poljoprivrednicima u sektoru mlijeka, proizvodnje govedeg, ovčjeg, kozjeg mesa i duhana dodijeljena prava povećane vrijednosti temeljem dodijeljene potpore za prijavljene količine mlijeka i duhana, utovljena grla goveda i rasplodne ovce i koze u 2011. i 2012. godini. Za dodjelu prava povećane vrijednosti u 2013. godini iskorišteno je 20% omotnice za izravna plaćanja, temeljem kojih se potpora dodjeljivala i u 2014. godini. U 2013. i 2014. godini prava na plaćanja dodijeljena su poljoprivrednicima za prihvatljive poljoprivredne površine kao i poljoprivrednicima „bezzemljašima“ u sektoru mlijeka, govedeg mesa i ovčjeg i kozjeg mesa za čije korištenje su bili dužni zadržati na gospodarstvu minimalno 50% obujma proizvodnje iz referentne 2011. i 2012. godine, izraženo kao uvjetno grlo.

Od 2015. godine, u okviru reforme ZPP izravnih plaćanja, provodi se novi model sustava izravnih plaćanja koji se u okviru proizvodno nevezane potpore za osnovnu potporu dohotku temelji na dodjeli prava na plaćanja isključivo za prijavljene poljoprivredne površine. Vrijednost prava na plaćanja u 2015. godini utvrđivala se temeljem udjela ostvarene potpore za izravna plaćanja u 2014. godini u financijskoj omotnici za osnovnu potporu dohotku u 2015. godini koja je iznosila 43%. Poljoprivrednicima koji su u 2014. godini imali velike vrijednosti potpora u stočarstvu po grlu stoke a male površine poljoprivrednog zemljišta prijavljenog u 2015. godini izračunate vrijednosti prava na plaćanja bile su značajno veće od prosječne nacionalne vrijednosti koja je iznosila 169 €/pravu (1 pravo = 1 ha).

U slučaju da se osnovna potpora dohotku ne temelji na pravima na plaćanja potpora se dodjeljuje kao jedinstveni iznos po hektaru, za svaki prijavljeni i prihvatljivi hektar poljoprivredne površine.

Analiza učinka

Ministarstvo poljoprivrede napravilo je analizu učinka dodjele osnovne potpore dohotku u 2023. u slučaju:

- a) nastavka primjene sustava prava na plaćanja uz primjenu konvergencije do 2026. godine i
- b) izjednačavanja vrijednosti prava u 2023. godini.

Simulacija izračuna vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini napravljena je na podacima o odobrenim potporama za osnovna plaćanja u 2020. godini za 1.095.484,28 hektara, za 103.693 poljoprivredna gospodarstva. Ukupno je odobreni iznos osnovnih plaćanja u 2020. godini iznosio 186,6 milijuna eura.

Omotnica za osnovnu potporu dohotku za razdoblje od 2023. godine iznosi 142,3 milijuna eura godišnje (38% omotnice za izravna plaćanja), kao što je navedeno.

U slučaju nastavka primjene različitih vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini njihova bi vrijednost bila u rasponu od 68,99 do 4.798,99 € nakon primjene konvergencije, a prosječna vrijednost prava iznosila bi 130,52 €.

Veće vrijednosti prava na plaćanja iznad nacionalnog prosjeka u 2023. godini imalo bi 18.537 poljoprivrednika. U 2026. godini zbog primjene konvergencije na način da vrijednost svi prava na plaćanja iznosi najmanje 85% planiranog prosječnog jediničnog iznosa prava na plaćanja utvrđenog za 2026. godinu smanjuje se broj poljoprivrednika s većim vrijednostima prava iznad nacionalnog prosjeka na 13.961, kako je prikazano u sljedećoj tablici:

vrijednost prava	2023				2026			
	PG	ha	UG	vrijednost prava, €	PG	ha	UG	vrijednost prava, €
> 130,52 €	18.537	312.014	228.721	48.188.721	13.961	280.921	222.928	43.709.227

≥ 110,94 € ≤ 130,52 €	77.661	738.598	135.462	89.560.132	89.731	814.564	150.926	98.569.268
< 110,94 €	7.494	44.872	9.670	4.529.642				
Ukupno	103.692	1.095.484	373.853	142.278.495	103.692	1.095.484	373.853	142.278.495

U slučaju izjednačavanja vrijednosti osnovne potpore dohotku u 2023. godini 7.840 poljoprivrednika stočara izgubilo bi 6.12.297 € ili 18,38% u odnosu na nastavak primjene sustava različitih vrijednosti prava na plaćanja u 2023.

Navedenih 7.840 poljoprivrednika posjeduje 28,5% poljoprivrednog zemljišta (208.187 ha) i više od 61% uvjetnih grla stoke u sustavu proizvodno vezanih potpora (228.725 UG krava dojilja, utovljene junadi, mliječnih krava, ovaca i koza), što je prosječno 0,91 ha/UG.

Razredi % gubitka osnovne potpore dohotku u 2023. u slučaju izjednačavanja vrijednosti prava u 2023 (1-B/A)	broj PG (2020)	broj hektara (2020)	Vrijednost osnovne potpore dohotku u 2020.	Vrijednost osnovne potpore dohotku u 2023. godini		
				(A) zadržavanje prava na plaćanja	(B) izjednačavanje vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini	(A - B) Vrijednost gubitka osnovne potpore dohotku u 2023. godini
>0<10%	4.037	82.401	14.858.559 €	11.292.950 €	10.755.021 €	537.929 €
>=10<20%	2.148	81.143	16.452.877 €	12.504.679 €	10.590.812 €	1.913.867 €
>=20<30%	1.100	27.412	6.289.650 €	4.780.323 €	3.577.840 €	1.202.483 €
>=30<40%	354	7.764	2.034.287 €	1.546.119 €	1.013.293 €	532.825 €
>=40<50%	114	4.800	1.511.488 €	1.148.776 €	626.525 €	522.251 €
>=50<60%	46	2.271	842.860 €	640.598 €	296.361 €	344.237 €
>=60<70%	20	706	359.346 €	273.114 €	92.105 €	181.009 €
>=70<80%	13	1.360	883.162 €	671.230 €	177.469 €	493.760 €
>=80<90%	4	279	311.201 €	236.522 €	36.367 €	200.155 €
>=90<100%	4	52	261.195 €	198.516 €	6.737 €	191.779 €
Ukupno	7.840	208.187	43.804.626 €	33.292.827 €	27.172.531 €	6.120.297 €

Gubitak bi naročito pogodio poljoprivrednike u sektoru mljekarstva i tova junadi koji posjeduju gotovo 80% proizvodnog potencijala proizvodnje mlijeka i goveđeg mesa a njihov proizvodni potencijal u stočarstvu prikazan je u sljedećoj tablici:

Poljoprivrednici/stočari „gubitnici“	
PVP 2020	% UG
Krave dojilje	24,90%
Ovce i koze	18,08%
Tov junadi	79,39%
Mliječne krave	79,40%
Ukupno	61,13%

U slučaju izjednačavanja vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini 17.226 poljoprivrednika stočara ostvarilo bi veću vrijednost osnovne potpore dohotku u iznosu od 3.260.211 € u odnosu na zadržavanje različitih vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini, kako je prikazano u sljedećoj tablici:

		Vrijednost osnovne	Vrijednost osnovne potpore dohotku 2023.
--	--	--------------------	--

	broj PG (2020)	broj hektara (2020)	potpore dohotku u 2020.	(A) zadržavanje prava na plaćanja	(B) izjednačavanje vrijednosti prava na plaćanja u 2023. godini	(A - B) Vrijednost dobitka osnovne potpore dohotku u 2023.
Stočari „dobitnici“	17.226	255.283	39.372.387 €	30.059.349 €	33.319.559 €	3.260.211 €

Riječ je o poljoprivrednicima koji su u 2020. godini imali u sustavu proizvodno vezanih potpora 145.128 uvjetnih grla stoke (38,8%) i ostvarivali izravna plaćanja za 255.283 ha poljoprivrednog zemljišta (23,3%), što je prosječno 1,57 ha/UG. Stočarska proizvodnja temelji se na ovčarstvu i kozarstvu (81,6% ukupnog broja ovaca i koza u sustavu potpore) te sustavu krava tele (75% ukupnog broja krava dojlja), odnosno ekstenzivnim sustavima držanja životinja na ispaši, a njihov proizvodni potencijal u stočarstvu prikazan je u sljedećoj tablici:

Poljoprivrednici/stočari „dobitnici“	
PVP 2020	% UG
Krave dojlje	74,95%
Ovce i koze	81,65%
Tov junadi	20,58%
Mliječne krave	20,59%
Ukupno	38,79%